

GÖÇ METAFORUNA YOLCULUK: BİR FENOMENOLOJİK ÇALIŞMA*

The Journey to the Migration Metaphor: A Phenomenological Study

Fatih TIKMAN**
Esat YILDIRIM***
Mehmet ŞENTÜRK****

ÖZ

Yapılan bu çalışmanın amacı 4. 5. 6. ve 7. sınıf öğrencilerin göç kavramına ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni olarak tasarlanmıştır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 37 dördüncü sınıf, 37 beşinci sınıf, 46 altıncı sınıf, 80 yedinci sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 200 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin göç kavramıyla ilgili algılarının ortaya konulmasını amaçlayan bu çalışmada veri toplama aracı olarak, 1 adet açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Formda yer alan "Göç ..... gibidir. Çünkü ....." ifadelerinin katılımcılar tarafından cevaplanarak, katılımcılardan oluşturdukları metaforu resim ya da karikatürle ifade etmeleri istenmiştir. Verilerin analizinde ise içerik analizinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda göç kavramı ile ilgili toplam 53 adet metafor oluşturulmuştur. Oluşturulan bu metaforlar toplam 6 kategori altında toplanmıştır. En fazla oluşturulan metaforlar sırasıyla; kuş (37), taşınmak (31), gitmek (19), leylek (19)'tir. Genel olarak göç kavramı öğrenciler tarafından olumsuz metaforlarla ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Metafor, İlkokul, Ortaokul

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the perceptions of the concept of migration for 4th, 5th, 6th and 7th grade students through metaphors. This research was designed as a phenomenology of qualitative research methods. The study group

* Hazırlanan bu araştırma VI. Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Sempozyumu(USBES)'nda (4-6 MAYIS / MAY 2017 / Eskişehir) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Arş. Gör. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, fatihtikman@kilis.edu.tr

*** Arş. Gör. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, esatyildirim@kilis.edu.tr

**** Arş. Gör. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, senturk@kilis.edu.tr

were determined according to criterion sampling method which is in purpose sampling methods. The study group is consisted of 37 fourth grade, 37 fifth grade, 46 sixth grade, 80 seventh grade students totally of 200 students. In this study, interview form consisting of one open-ended questionnaire was used as data collection tool. It was requested that the "Migration like..... Because....." statements on the form should be answered and the metaphor should be expressed in painting or caricature from participations. For the analysis of the data, content analysis was used. As a result of research, totally 53 metaphors related to the concept of migration were formed. These metaphors were collected totally under six categories. The most formed metaphors are respectively; bird (37), to move (31), to go (19), stork (19). Generally, the concept of immigration has been expressed by students with negative metaphors

Keywords: Migration, Metaphor, Primary School, Secondary School

GİRİŞ

İnsanlığın var olduğu günden bu güne kadar göçler de varlığını sürdürmüştür. İnsanlar var olduğu sürece de varlığını devam ettirecektir. İlk insanların avcılık ve toplayıcılıkla hayatlarını devam ettirdikleri bilinmektedir. Bu dönemdeki insanlar topladıkları yiyecekler ve avladıkları hayvanların ihtiyaçlarını karşılama durumuna göre yer değiştirmektedir. İnsanların toprağı işlemeyi keşfetmesiyle beraber yerleşik hayata geçiş başlamıştır. Yerleşik yaşama geçmeye başlayan insanlar topluluklar halinde yaşamaya başlamış ve yerleşim alanları oluşmuştur. Yerleşim alanları zamanla büyümüş ve şehirler oluşmuştur. Böylelikle insanlarda toprak, vatan ve ülke anlayışı oluşmuştur. İnsanlar bazı nedenlerden dolayı topraklarını vatanlarını terk etmek durumunda kalmışlar ve bu durumu göç olarak isimlendirmişlerdir. Göç ülke sınırları dışına çıkmak veya mevcut ülke içerisinde yer değiştirmek olarak tanımlanabilir (Çiçekli, 2009). Koçak ve Terzi (2012) insanların yaşadıkları yerleri sosyal, siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı terk ederek başka bir yerlere hareket etmesidir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde göç kavramı “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2014). İnsanlar göçü tanımlarken ya da açıklarken zihinlerinde oluşan şemaları, göçe yükledikleri anlamı mecazlar yani metaforlar aracılığıyla ifade edebilir.

Kişilerin bir konuyla ilgili algılarının belirlenmesinde ölçek, anket, gözlem ve görüşme gibi veri toplama yöntemlerinin kullanılmasının yanında metaforlar aracılığıyla da algılar hakkında fikir edinilebilir. Diğer veri toplama yöntemleriyle kıyasla metaforlar, çağrışımlarla bireyin zihnindeki örtük yapıları ortaya çıkarmada güçlü özelliklere sahiptir. Metaforlar, bireylerin kendi iç dünyalarını anlama ve yapılandırılmalarına yönelik zihinsel bir model oluşturma mekanizması olarak dikkat çekmektedir (Arslan ve Bayrakçı, 2006).

106 / Fatih TIKMAN-Esat YILDIRIM- Mehmet ŞENTÜRK

Metafor en basit ifadeyle bir şeyi başka bir şey ile betimlemektir (Littlemore, 2004: 44). Bu kavram, Aydın (2010)'a göre, bireyin kavramı ya da olguyu algılayış biçimiyle, benzetmeler aracılığıyla ifade etmesidir. Cerit (2008) ise insanların hayatı, çevreyi, olayları ve nesnelere algılayış şekillerini daha farklı benzetmeler aracılığıyla açıklamaya çalışırken kullandıkları bir araç olduklarını belirtmiştir.

Metafor kavramı ile ifade edilmek istenen bir kavram, olgu veya olayın daha farklı kavram, olgu veya olaylarla benzerliklerinin ortaya konularak açıklanmasıdır (Oxford ve diğer., 1998). Bunun yanında metaforlar, açıklanması istenen olguların daha somut veya tecrübe edilmiş olgularla aralarında karşılaştırma yapmayı ve daha az bilinen olgulara ilişkin anlayış geliştirilmesini sağlarlar (Saban, Koçbeker ve Saban, 2006).

Günlük konuşma içerisinde isim, fiil veya sıfatlar olarak geçebilen metaforlar, bir yaşantıdan diğerine geçiş veya karşılaştırma yapmak üzere iki farklı fikir veya kavramın bağlantısında sembolik bir dil yapısı olarak kabul edilmektedir (Palmquist, 2001). Gerçekliğin anlaşılıp oluşturulmasında önemli bir rol üstlenen bu metaforlar (Wittink, 2011) kullananların bakış açılarını genişletmektedirler. Kavramlar arasındaki ilişki üzerinde düşünülmesini sağlarken, çok belirgin olmayan, kavrama ait daha farklı özelliklerin de ortaya konmasına katkı sağlarlar (Rundgren, Hirsch ve Tibell, 2009).

Aydoğdu (2008), metaforun bireylerin bilinmeyeni bilinenle ilişkilendirerek, kavramlar arasında yeni bağlantılar kurmaya çalışmasına dayandığı için bireylerde yaratıcılığı geliştirdiğini belirtmektedir. Kavramların birbirleriyle etkileşimden ortaya çıkan anlamlı sonuçlar olan metaforlar, bir sözlükten anlaşılabilen, yeni, yaratıcı ve diğer sözcüklerle tamamıyla açıklanamayan, kavramsal yenilikler getirir. Bu süreçte de yeni bilgiler ve anlayışlar üretir (Black, 1979: 23). Ayrıca metaforlar kişiyi yaratıcı olmaya zorladığı için kişi sadece bir sözcük bulmak, uydurmak ya da düşünmekle kalmayıp aynı zamanda onlara kişisel bir anlam yükleyebilir. İnsanlar, yaratıcılık becerilerini resim, heykel gibi güzel sanatlar aracılığıyla aktardığı gibi bu aktarımı dil aracılığıyla da yapabilir. Yani denilebilir ki metafor, kişinin içindeki yaratıcılığın dile aktarılmış halidir (Kortens, 1988). Başka bir ifadeyle metaforlar, insanların günlük hayatlarında kullandıkları dili süslemeye yönelik söz sanatlarından çok daha fazlasını kapsarlar (Saban, 2008a).

Metaforların bilim açısından etkililiğinde ise basit bir şekilde ifade edilemeyecek sözleri ifade edebiliyor olması ön plana çıkmaktadır (Draaisma, 2007). Metaforlar, bilimsel kavramları karmaşık ifadeler yerine daha basit ama vurgulu ve daha yaratıcı ifadelerle betimlenmesine katkı sağlamaktadır (Aubusson, 2002; Girmen, 2007).

Metaforların faydalarından biri de eğitimcilere ve öğrenenlere yol göstermesidir (Sternberg, 2008). Anlaşılması zor kavramların benzetmelerden faydalanılarak daha çok bilinen kavramlarla ilişkilendirilmesi öğrenmelerde karşımıza çıkmaktadır (Geçit ve Gencer, 2011).

Son yıllarda, bazı kavramlara ilişkin algıların meteforlar aracılığıyla belirlendiği birçok çalışma yapılmıştır. Örneğin okul müdürü kavramına ilişkin (Yalçın ve Erginer, 2012; Tüzel ve Şahin, 2014; Çobanoğlu ve Gökalp, 2015; Ateş, 2016; Alabay ve Demirbaş, 2017); öğretmen kavramına ilişkin (Nikitina ve Furuoka, 2008; Saban, 2008b; Zhao, Coombs ve Zhou, 2009; Koç, 2014; Yılmaz, Göçen ve Yılmaz, 2013; Günay, 2015; Turan, Yıldırım ve Tıkman, 2016; Budak ve Kula, 2017); doğa (çevre) kavramına ilişkin (Aydın, 2011; Ateş ve Karatepe, 2013; Güven, 2014; Deniz-Çeliker ve Akar, 2015; Kahyaoğlu, 2015; Doğan, 2017) yapılan çalışmalarda olduğu gibi birçok kavrama yönelik metafor çalışmalarının olduğu tespit edilmiştir. Ancak yapılan literatür taraması sonucunda göç kavramına ilişkin algıların ortaya konmasına yönelik çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla, özellikle yoğun göç dalgasının olduğu Kilis ilinde yaşayan öğrencilerin “göç” kavramına ilişkin algılarının tespit edilmesine yönelik bir çalışma yapılması gerekli görülmüştür. Bu çalışmada 4.,5.,6. ve 7. sınıf öğrencilerinin göç kavramına ilişkin algıları metaforlar aracılığıyla tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada 4.,5.,6. ve 7. sınıf öğrencilerin göç kavramına ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla belirlenmesi ve elde edilen metaforların göç kavramıyla ilgili kategoriler oluşturularak analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrenciler, göç olgusuna yönelik algılarını hangi metaforlar aracılığıyla açıklamaktadır?
2. Öğrenciler belirledikleri metaforların nedenlerini nasıl açıklamaktadır?
3. Öğrenciler, göç olgusuna yönelik metaforlarını hangi kavramsal kategoriler altında toplamaktadır?

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, 4., 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerin göç kavramına farklı açılardan bakmalarını sağladığı için önemli görülmektedir. Bölgede yaşanan olayların öğrencilerin algılarına etki edip etmediğine dair bir fikir oluşturması açısından da önemli görülmektedir. Ayrıca alan yazın incelendiğinde göçle ilgili metafor çalışmalarına rastlanılmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada, 4.,5.,6. ve 7. sınıf öğrencilerin “göç” kavramına yönelik düşüncelerini ifade etmek amacıyla oluşturdukları metaforları ve bu metaforları niçin belirlediklerini derinlemesine açıklamaya olanak sağladığı için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni

108 / Fatih TIKMAN-Esat YILDIRIM- Mehmet ŞENTÜRK

olarak tasarlanmıştır. Olgubilim deseni, çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilen, farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanır ve bireye tamamıyla yabancı olmayan bu olguların detaylı bir şekilde araştırılmasında (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 78) kullanılır. Bu desende çalışma grubunu oluşturan katılımcıların doğrudan deneyimlere sahip olması önem arz etmektedir (Patton, 2014: 104). Yapılan bu çalışmada, yoğun göçe maruz kalmış Kilis ilinde yaşayan 4.,5.,6. ve 7. sınıf öğrencilerin göç olgusuna yükledikleri anlamların ortaya çıkarılması amaçlandığı için olgubilim deseni seçilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Kilis ilinde bulunan 2 ortaokul ve bir ilkokulda eğitim gören 37 dördüncü sınıf, 37 beşinci sınıf, 46 altıncı sınıf, 80 yedinci sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 200 öğrenci oluşturmaktadır. Bunlardan 108'i kız 92'si erkektir. Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir. Ölçüt örnekleme, araştırmaya katılan kişilerin önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda araştırmaya dahil edildiği örnekleme yöntemidir (Büyüköztürk, vd., 2014, s. 91).

Tablo 1: Çalışma Grubu Demografik Analizi

Sınıf	Kız	Erkek	Toplam
4. Sınıf	19	18	37
5. Sınıf	19	18	37
6. Sınıf	26	20	46
7. Sınıf	44	36	80
Toplam	108	92	200

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Göç Metafor Formu” kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formunda öğrencilerin okul, cinsiyet ve sınıf gibi demografik özelliklerine yönelik bilgiler yer almaktadır.

Göç Metafor Formu ise araştırmacılar tarafından alanyazın incelenerek oluşturulmuştur. Form öğrencilerin metaforları ve bu metaforları niçin kullandıklarını açıklamalarına katkı sağlayacak açık uçlu sorular şeklinde tasarlanmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların göç kavramına ilişkin sahip oldukları algıları belirlemek için “Göç..... gibidir, Çünkü,.....” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Göç olgusunu daha derinlemesine ele almak amacıyla öğrencilerden bu kavramı resim ya da karikatürle ifade etmeleri de istenmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde asıl amaç verileri anlamlandırabilecek kavramlara ve bağlantılara ulaşmaktır. İçerik analizde elde edilen veriler daha ayrıntılı bir şekilde incelenir (Yıldırım & Şimşek, 2013: 259). İçerik analizi, insanın doğası ve davranışları üzerinde dolaylı yollarla çalışmaya imkân tanıyan, sosyal bilimlerde sık sık kullanılan tekniklerden biridir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2014: 246).

Verilerin analizinde frekans olarak öğrencilerin sayısı alınmış olup, “f” kodlara ait frekansı ifade etmektedir. 4E1 veya 7B3 ise öğretmen adaylarına verilen kodlardır. Örneğin 4E1 4/E sınıfından birinci sıradaki öğrenciyi, 7B3 7/E sınıfından üçüncü sıradaki öğrenciyi temsil etmektedir.

BULGULAR

Bu bölümde 4.,5.,6. ve 7. sınıf öğrencileri tarafından oluşturulan metaforlardan elde edilen bulgular yer almaktadır. Çalışmanın ilk aşamasında çalışma grubunu oluşturan 250 öğrenci belirlenmiştir. Bir metafor olmayan, birden fazla metafor üretilen, kullanılan metafor ile açıklama cümlesi uyuşmayan ve boş verilen çalışma kağıtları (50 öğrenci) araştırmadan çıkarılmak üzere işaretlenmiştir. Bu elemenden sonra çalışma grubu 200 öğrenci olarak değerlendirilmiştir. Ardından metaforları içeren kâğıtlar numaralandırılarak liseleştirilmiştir. İkinci aşamada ise üretilen metaforların benzer özellikte olanları gruplandırılmıştır. Üçüncü aşamada ise bu gruplara ayrılan metaforlar, alanında uzman araştırmacı tarafından isimlendirilerek kategorize edilmiştir. Öğrenciler tarafından oluşturulan metaforlar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Oluşturulan Metafor Listesi

Sıra No	Oluşturulan Metafor	f	Sıra No	Oluşturulan Metafor	f
1	Kuş	36	28	Halama	1
2	Taşınmak	31	29	Karga	1
3	Gitmek	25	30	Fil	1
4	Leylek	19	31	Gelecek	1
5	Üzüntü	10	32	Gelin	1
6	Suriyelilere	10	33	Gezmek	1
7	Hayvanlara	8	34	İnsan	1
8	Ayrılık	4	35	Kapı	1
9	Ev	4	36	Karınca	1
10	Araba	3	37	Kedi	1
11	Kaçmak	3	38	Kurşun yemeye	1
12	Kaplumbağa	2	39	Kurt	

110 / Fatih TIKMAN-Esat YILDIRIM- Mehmet ŞENTÜRK

13	Ateş	2	40	Mutluluk	1
14	Yolculuk	2	41	Pes etmek	1
15	Ayrılmak	2	42	Rahatsızlığı gidermek	1
16	Ay	1	43	Seyahat	1
17	Arı	1	44	Sincap	1
18	Aldatılmış Kadın	1	45	Solmuş Çiçek	1
19	Ağaç	1	46	Tehlikeden uzak durmak	1
20	Beyin	1	47	Terk etmek	1
21	Bomba	1	48	Tohum	1
22	Çanta	1	49	Uzaklaşmak	1
23	Çarpık kentleşme	1	50	Yeni hayat	1
24	Duygular Anne	1	51	Yer değiştirme	1
25	Duygulara	1	52	Yerleşim alanı sıkıntısı	1
26	Eğitim	1	53	Anahtar	1
27	Hareket etmek	1			

Araştırma sonucunda göç kavramı ile ilgili toplam 53 adet metafor oluşturulmuştur. Öğrencilerin en fazla oluşturdukları metaforlar kuş (36), taşınmak (31), gitmek (25), leylek (19), üzüntü (10), Suriyelerdir (10). Öğrencilerin oluşturdukları metaforlar sınıf düzeyine göre 4., 5., 6. ve 7. sınıf olarak ayrıca incelenmiştir. 4. sınıf öğrencilerinin ilişkilendirdikleri metaforlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: 4. Sınıf Öğrenciler Tarafından Oluşturan Metaforlar

4. Sınıf		
Metafor	Kişi Say.	%
Kuş	13	35
Leylek	5	14
Taşınmak	4	11
Gitmek	2	5
Araba	2	5
Anahtar	1	3
Eğitim	1	3
Fil	1	3
Gelecek	1	3
Gezmek	1	3
Hayvan	1	3
İnsan	1	3
Kapı	1	3
Kedi	1	3
Kurt	1	3
Tohum	1	3

Toplam	16	37	100
---------------	-----------	-----------	------------

4.sınıf öğrencileri göçle ilgili 16 adet imgesel metafor oluşturmuşlardır. Öğrencilerin göçü en fazla “kuş (13), leylek (5), taşınmak (4)” metaforlarıyla özdeşleştirdiği görülmektedir.

5. Sınıf öğrencilerinin göç olgusunu ilişkilendirdikleri metaforlar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: 5. Sınıf Öğrenciler Tarafından Oluşturan Metaforlar

5. Sınıf		
Metafor	Kişi Say.	%
Kuş	12	32
Suriyelilere	9	24
Leylek	5	14
Ayrılmak	2	5
Ateş	2	5
Kaçmak	2	5
Bomba	1	3
Çanta	1	3
Duygulanan Anne	1	3
Halam	1	3
Taşınmak	1	3
Toplam	11	37

5.sınıf öğrencileri göçle ilgili 11 adet imgesel metafor oluşturmuşlardır. Öğrencilerin göçü en fazla “kuş (12), Suriyeli (9), leylek (5)” metaforlarıyla özdeşleştirdiği görülmektedir.

6. sınıf öğrencilerinin göç olgusunu ilişkilendirdikleri metaforlar Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5: 6. Sınıf Öğrenciler Tarafından Oluşturan Metaforlar

6. Sınıf		
Metafor	Kişi Say.	%
Üzüntü	9	20
Leylek	5	11
Gitmek	4	9
Ev	4	9
Taşınmak	4	9
Ayrılık	3	7
Kuş	3	7
Yolculuk	2	4

112 / Fatih TIKMAN-Esat YILDIRIM- Mehmet ŞENTÜRK

Aldatılmış Kadın	1	2
Gelin	1	2
Kaçmak	1	2
Karınca	1	2
Kurşun yemeye	1	2
Mutluluk	1	2
Pes etmek	1	2
Seyahat	1	2
Solmuş Çiçek	1	2
Suriyelilere	1	2
Terk etmek	1	2
Toplam	20	100

6.sınıf öğrencileri göçle ilgili 20 adet imgesel metafor oluşturmuşlardır. Öğrencilerin göçü en fazla “üzüntü (9), leylek (5), gitmek (4)” metaforlarıyla özdeşleştirdiği görülmektedir.

7. sınıf öğrencilerinin göç olgusunu ilişkilendirdikleri metaforlar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: 7. Sınıf Öğrenciler Tarafından Oluşturan Metaforlar

7. Sınıf		
Metafor	Kişi Say.	%
Taşınmak	23	29
Gitmek	19	24
Kuş	8	10
Hayvan	7	9
Leylek	4	5
Kaplumbağa	2	3
Ağaç	1	1
Araba	1	1
Arı	1	1
Ay	1	1
Ayrılık	1	1
Beyin	1	1
Çarpık Kentleşme	1	1
Duygular	1	1
Hareket Etmek	1	1
Karga	1	1
Rahatsızlığı Gidermek	1	1
Sincap	1	1
Tehlikeden uzak durmak	1	1
Uzaklaşmak	1	1

Üzüntü		1	1
Yer değiştirme		1	1
Yerleşim alanı sıkıntısı		1	1
Toplam	23	80	100

7.sınıf öğrencileri göçle ilgili 23 adet imgesel metafor oluşturmuşlardır. Öğrencilerin göçü en fazla “taşınmak (23), gitmek (19), kuş (8)” metaforlarıyla özdeşleştirdiği görülmektedir.

Gerekli uzman görüşleri alınarak bu metaforlar belli temalar altında toplanmışlardır. Bu temalar Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: Göçle İlgili Oluşturan Metaforların

GÖÇ					
Hayvan	Eşya	Bitki	Eylem	İnsan	Duygu
Kuş	Kapı	Ağaç	Hareket etmek	Suriyeliler	Üzüntü
Leylek	Ev	Solmuş çiçek	Taşınmak	Gelin	Ayrılık
Arı	Araba	Tohum	Gezmek	İnsan	Mutluluk
Fil	Ateş		Kurşun yemeye	Aldatılmış Kadın	Duygulara
Karga	Bomba		Yolculuk	Halama	
Kurt	Çanta		Pes etmek	Yerleşim alanı sıkıntısı	
Karınca	Anahtar		Rahatsızlığı gidermek		
Kedi	Ay		Seyahat		
Sincap			Tehlikeden uzak durmak		
Hayvan			Terk etmek		
Kaplumbağa			Uzaklaşmak		
			Yeni hayat		
			Yer değiştirme		
			Gitmek		
			Eğitim		
			Çarpık kentleşme		

Göçle ilgili özleştirilen metaforlar hayvan, eşya, bitki, eylem, insan, duygu temaları altında toplanmışlardır. Hayvan teması altında 11 kod, eşya teması altında 8 kod, bitki teması altında 3 kod, eylem teması altında 16 kod, insan teması altında 6 kod, duygu teması altında 4 kod vardır. Öğrencilerin en fazla oluşturdukları metaforlar “eylem ve hayvan” temaları altında yer almaktadırlar. Eylem teması

114 / Fatih TIKMAN-Esat YILDIRIM- Mehmet ŞENTÜRK

altında “*taşınmak ve gitmek*”, hayvan teması altında “*kuş ve leylek*” gibi kodlar en fazla kullanılan kodlar arasında yer almaktadır. Bunları takip eden *insan* teması altında en fazla oluşturulan kod “*Suriyeliler*”dir. Araştırmada yer alan öğrencilerin konu hakkındaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Kuş

4F6: Kuşlar kış mevsiminde bir şehirden daha sıcak olan başka bir şehre giderler. Bu yüzden benzettim.

4F13: Kuşlar bir yerden başka bir yere göçerler. Bu nedenle aklıma ilk kuşlar geliyor.

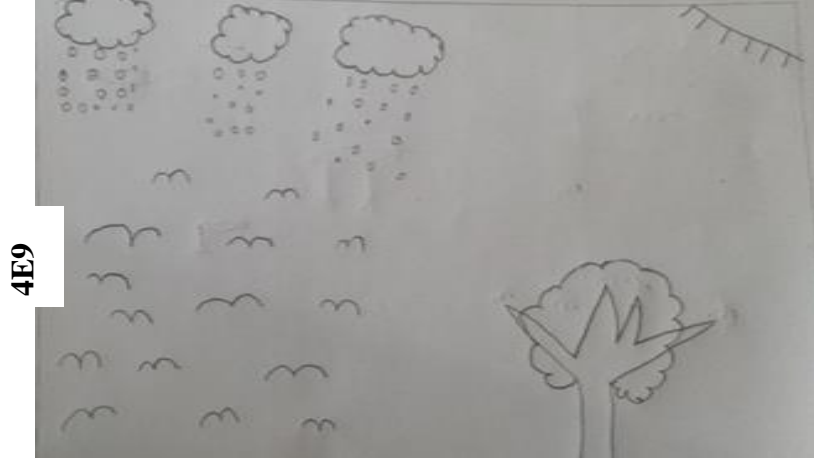
5A13: İnsanlar da kuşlar gibi göç ederler.

4F5

4E13

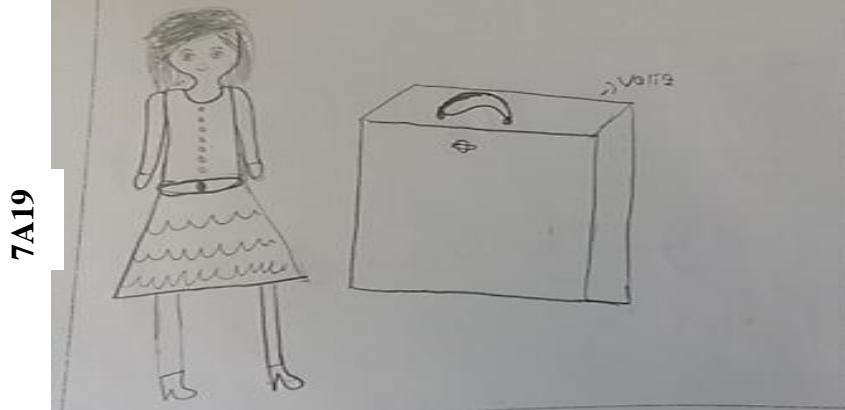

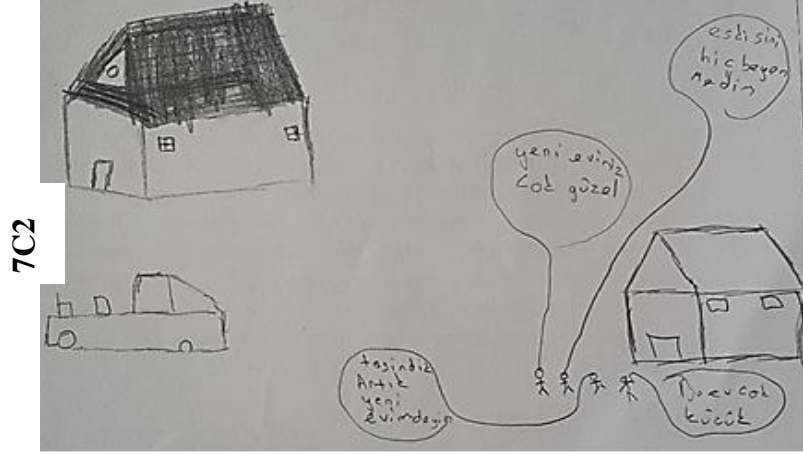
Taşınmak

7A10: Göçü bir yerden başka bir yere taşınmaya benzetiyorum.

7A19: Göç kavramı denince akla taşınmak bir yerlere gitmek gelir. Halk arasında taşınan birisi "GÖÇÜYORUZ" der. Bu yüzden aklıma hep taşınmak geliyor.

7C11: İnsanların bir yerden başka bir yere taşınmasıdır. Örneğin oturduğumuz yerden başka bir yere taşınmak gibi.

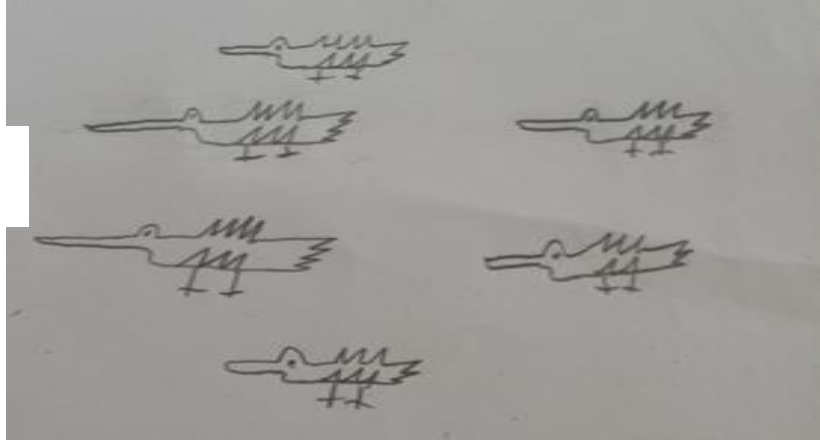

Leylek

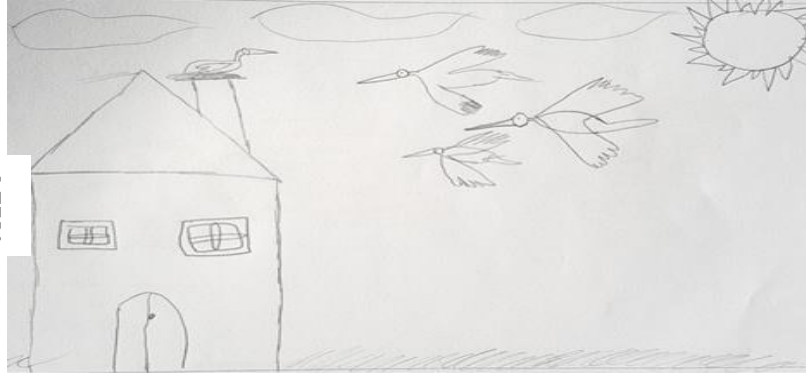
4E7: Çünkü leylekler soğuk ülkeden sıcak ülkeye göç ederler.

6A1: İnsanlarda leylekler gibi göç ederler. Leylekler yiyecek ve yaşamak için iyi bir yerlere göç ederler insanlarda bu nedenlerden dolayı göçerler.

5A22

7A14

Gitmek

7A20: Göçler bir yerden başka bir yere giderek mekan değiştirmektir.

6A21: Ülkelerde kaynaklar biter iç savaşlar çıka bilir. İnsanlarda evini yuvasını bırakıp giderirler.

6A24: İnsanlar yaşam şartları, iklim işsizlik gibi nedenlerden dolayı giderler.

Üzüntü

6C14: O kadar uzun süre aynı yerde yaşayan insanlar evlerini tektelmeleri üzüntü oluşturur. İnsanlar yerlerini yurtlarını anılarını hepsini bırakarak ayrılırlar o yüzden üzüntü geliyor aklıma.

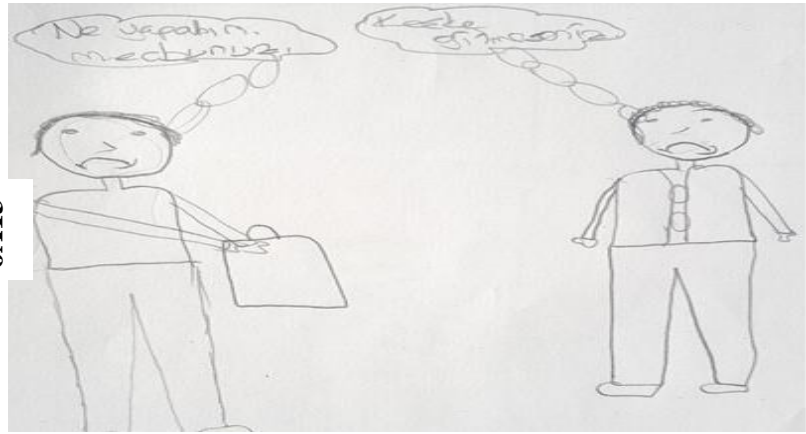
6C15 Örneğin Suriyeliler Allah kimseyi yerinden yurdundan etmesin. Onlar memleketlerini bırakıp Kilis, Antep yani Türkiye'ye geldiler. Anneleri babalarının mezarları orada kaldı.

6A13: Göçle birlikte insanların düzeni bozulur, hayatları bozulur. Bu üzücü bir şeydir.

6C14

6A13

6C17

Suriyeliler

120 / Fatih TIKMAN-Esat YILDIRIM- Mehmet ŞENTÜRK

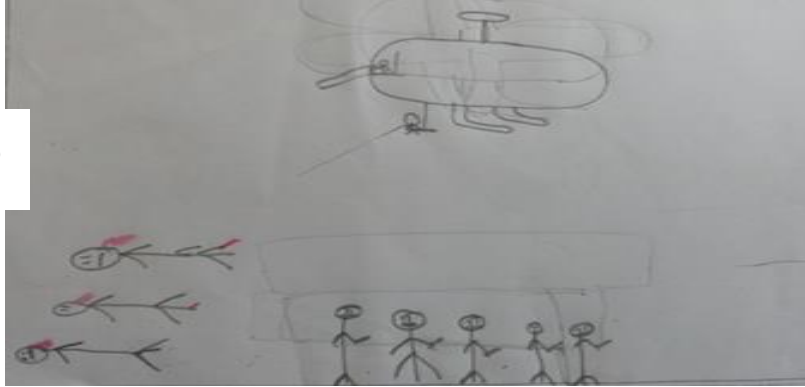
5A3: Çünkü Suriyeliler bomba atıldığı için göç ettiler zorunlu olarak. Onlara bomba atılınca korkuyorlar ve ülkelerini terk ediyorlar. İstanbul'a ve Antep'e gidiyorlar.

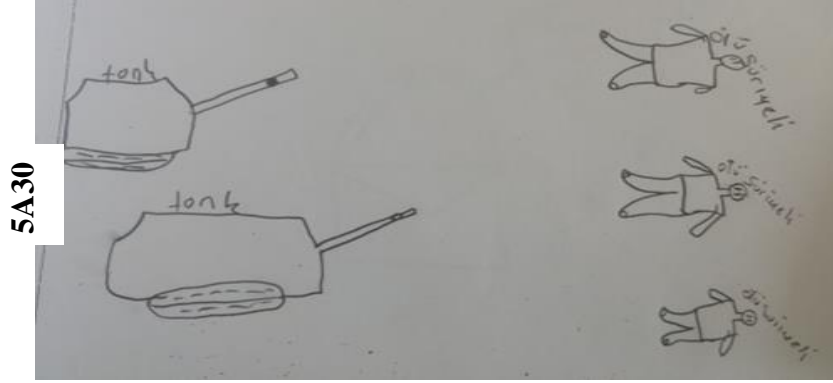
6C12: Oraya atılan roketler bombalar altında kalınca ülkemize geldiler ve Cumhurbaşkanımız onlara yer verdi o yüzden göç denince aklıma onlar geliyor.

6C12

5A3

SONUÇ

Araştırma sonucunda elde edilen metaforlar, ‘göç’ kavramının 4.,5.,6. ve 7. sınıf öğrencilerinin nasıl algılandığını belirlemek amacıyla güçlü birer ipucu özelliği taşımaktadır.

Bu araştırma 4.,5.,6. ve 7. sınıf öğrencilerinin ‘göç’ kavramına dönük metaforları belirleme amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda araştırma sürecine katılan 200 ilk ve ortaokul öğrencisi 53 adet geçerli metafor üretmiştir. Bu metaforlar “Hayvan, Eşya, Bitki, Eylem, İnsan, Duygu” gibi temalar altında toplanmıştır. En fazla oluşturulan metaforlar “Kuş, Taşınmak, Leylek, Gitmek, Üzüntü ve Suriyeliler”dir (% 18,5 Kuş, % 15,5 Taşınmak, % 9,5 Leylek % 9,5 Gitmek, % 5 Üzüntü, % 4,5 Suriyeliler).

Genel olarak göç kavramı öğrenciler tarafından olumsuz metaforlarla ifade edilmiştir. Bölgede yaşanan olumsuz olayların öğrenciler tarafından gözlemlenmesi, öğrencilerin göç kavramına olumsuz bir anlam yüklemesine neden olduğu düşünülmektedir.

Göç kavramını “Suriyeli” metaforuyla ilişkilendiren öğrencilerin okulunda Suriyeli öğrenci sayısının diğer okullardan fazla olduğu gözlemlenmiştir. Bunun öğrencilerin zihninde oluşan metaforlara etki ettiği düşünülmektedir.

4., 5. ve 6. sınıf öğrencileri göç kavramını kuş, leylek gibi metaforlarla ilişkilendirirken, 7. sınıf öğrencileri gitmek, ayrılmak gibi metaforlarla ilişkilendirmişlerdir. Bu ilişkilendirmelerin oluşmasına alınan derslerin etki ettiği düşünülmektedir. Çünkü 4., ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde göçle ilgili konular bulunmazken, 6. sınıfta yüzeysel olarak kavimler göçünden bahsedilmiştir. Ancak 7. Sınıf sosyal bilgiler dersi içerisinde göçle ilgili konulara daha fazla yer verilmiştir. Örneğin “insanlar, yerler ve çevreler” öğrenme alanı 3. kazanımı SB.7.3.3 “Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır”(MEB, 2017).

ÖNERİLER

- İlkokul ve ortaokul öğrencilerine dönük bu araştırma Ortaöğretim ve Yükseköğretim kurumlarında da yapılabilir.
- Benzer bir çalışmanın Suriyeli göçüne nispeten daha az maruz kalmış bir ilde eğitim gören öğrencilerle de yapılarak sonuçlar karşılaştırılabilir.
- Türkiye’de eğitim alan Suriyeli öğrencilere de benzer bir çalışma yaparak göçü ilişkilendirdikleri metaforlarla bu çalışmanın sonuçları karşılaştırılabilir.
- Metaforın, öğrencilerin konu ile ilgili ön bilgilerini belirlemek amacıyla kullanılabilir. Öğrencilerin yeni bir konu ile ilgili hazırbulunuşluğu üretebildikleri metaforlar yardımıyla belirlenebilir.

KAYNAKÇA

- ALABAY, E., & Demirbaş, S. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocukların Müdür Algılarının Belirlenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(41), 78-97.
- ARSLAN, M. M. ve Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim-öğretim açısından incelenmesi. *Milli Eğitim*, 35(171), 100-108.
- ATEŞ, M. ve Karatepe, A. (2013). Üniversite öğrencilerinin “çevre” kavramına ilişkin algılarının metaforlar yardımıyla analizi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 1327-1348. Doi: 10.9761/JASSS_642
- ATEŞ, T.Ö. (2016) Öğrencilerin Öğretmen ve Okul Metaforları. *International Journal of Contemporary Educational Studies*, 2(1), 78-93.
- AUBUSSON, P. (2002). Using metaphor to make sense and build theory in qualitative analysis, *The Qualitative Report*, 7(4), 24-37.
- AYDIN, F. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimler Dergisi*, 10(3), 1293-1322.
- AYDIN, F. (2011). Üniversite öğrencilerinin “çevre” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 16(26), 25-44.
- AYDOĞDU, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar (mecazlar) yardımıyla analizi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Osman Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- BLACK, M.** (1979). *More about metaphor*. A. Ortony (Ed.), *Metaphor and Thought*.
- BUDAK, Y.**, ve Kula, S. S. (2017). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algıları. *Journal of Kırşehir Education Faculty*, 18(2), 311-329.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş.**, Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (17 b.). Ankara: Pegem.
- CERİT, Y.** (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- ÇİÇEKÇİ, B.** (2009). *Göç terimleri sözlüğü*. Uluslararası Göç Örgütü
- ÇOBANOĞLU, N.** ve Gökalp, S. (2015). Öğretmen Adaylarının Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algıları, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 279-295.
- DENİŞ Çeliker, H.** ve Akar, A. (2015). Ortaokul öğrencilerinin doğaya ilişkin metaforları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 101-119.
- DOĞAN, Y.** (2017). Ortaokul öğrencilerinin çevre kavramına ilişkin sezgisel algıları: bir metafor analizi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 721-740.
- DRAAİSMA, D.** (2007). *Bellek metaforları: zihinle ilgili fikirlerin tarihi* (Çev. G. Koca). İstanbul: Metis.
- GEÇİT, Y.** ve Gencer, G. (2011). Sınıf öğretmenliği 1. sınıf öğrencilerinin coğrafya algılarının metafor yoluyla belirlenmesi (Rize Üniversitesi örneği). *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, 1-19.
- GİRMEN, P.** (2007). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- GÜNAY, R.** (2015). Eğitim Fakültesinde Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Yapılandırmacı Öğretmen Algıları. *İlköğretim Online*, 14(1), 845-861.
- GÜVEN, E.** (2014). Fen ve teknoloji öğretmen ve öğretmen adaylarının çevre eğitimine ilişkin metaforik algıları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 26-37.

124 / Fatih TIKMAN-Esat YILDIRIM- Mehmet ŞENTÜRK

- KAHYAOĞLU**, M. (2015). İlköğretim öğrencilerinin doğa kavramına ilişkin algılarının metaforlar yoluyla incelenmesi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(11), 831-846. Doi: 10.7827/TurkishStudies.8526
- KOÇ**, S. E. (2014). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleği Kavramlarına İlişkin Metaforik Algıları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:15, Sayı:1, ss:47-72.
- KOÇAK**, Y., ve Terzi, E. (2012). Türkiye’de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3 (3), 163-184.
- KORTENS**, M. (1988). *Metaphor in education*. Awarded Research Masters Thesis. Victoria University of Wellington.
- LITTLEMORE**, J. (2004). Conceptual metaphor as a vehicle for promoting critical thinking skills amongst international students, *Directions for the Future: Directions in English for Academic Purposes*, Ed.: L. Sheldon.
- MEB**. (2017). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Erişim Tarihi: 06.10.2017. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=155>
- NİKİTİNA**, L. ve Furuoka, F. (2008). “A language teacher is like”: examining Malaysian students’ perceptions of language teachers through metaphor analysis. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, Volume:5, Number:2, pp:192-205.
- OXFORD**, R. L.; Tomlinson, S.; Barcelos, A.; Harrington, C.; Lavine, R. Z.; Saleh, A. ve Longhini, A. (1998). Clashing metaphors about classroom teachers: Toward a systematic typology for the language teaching field. *System*, 26, 3-50.
- PALMQUIST**, R. A. (2001). Cognitive style and users’ metaphors for the web: An exploratory study. *The Journal of Academic Librarianship*, 27(1), 24-32.
- RUNDGREN**, C. J., Hirsch, R., & Tibell, L. A. E., (2009). Death of Metaphors in Life Science? - A study of upper secondary and tertiary students’ use of metaphors in their meaning-making of scientific content, *Asia Pacific Forum on Science Learning and Teaching*, 10(1).
- SABAN**, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- SABAN**, A. (2008a). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.

- SABAN, A.** (2008b). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmen adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- SABAN, A.** (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Journal of Turkish Educational Sciences*, 7(2), 281-326.
- SABAN, A., Koçbeker, B. N., & Saban, A.** (2006). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6 (2), 461-522.
- STERENBERG, G.** (2008). Investigating teachers’ images of mathematics. *Journal of Mathematics Teacher Education*, 11(2), 89- 105.
- TAŞGIN, A., ve Köse, E.** (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının hedef ve değerlendirme kavramlarına ilişkin metaforları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30 (3), 116-130.
- TATAR, N., ve Murat, S.** (2011). Öğretmen adaylarının “değerlendirmeye” yönelik algıları. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2 (4), 70-88.
- Türkçe Sözlük. (10 b.) (2005). Ankara: TDK.
- TORTOP, H. S.** (2013). Öğretmen adaylarının üniversite hocası hakkındaki metaforları ve bir değerlendirme aracı olarak metafor. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(2), 153-160.
- TURAN, M., Yıldırım, E., ve Tıkman, F.** (2016). Öğretmen adaylarının eğitim ve bazı temel kavramlara ilişkin metaforik algıları. *Education Sciences*, 11(5), 217-242.
- TÜZEL, E. Ve Şahin, D.** (2014). İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinin Okul Yöneticilerine İlişkin Metaforları. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt: 7, Sayı: 17, ss: 355-396.
- WİTTİNK, J.** (2011). Reliable Metaphor Analysis in organizational Research. Towards a dual, dynamic approach. Erişim Tarihi: 03.10.2017. http://www.academia.edu/450380/Reliable_metaphor_analysis_in_organizational_research_towards_a_dual_dynamic_approach
- YALÇIN, M. Ve Erginer, A.** (2012). İlköğretim Okullarında Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algılar. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, Cilt: 1, Sayı:2, ss:229-256.
- YILMAZ, F., Göçen, S. Ve Yılmaz, F.** (2013). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algıları: Bir Metaforik Çalışma. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:9, Sayı:1, ss:161-164.

126 / Fatih TIKMAN-Esat YILDIRIM- Mehmet ŐENTÖRK

ZHAO, H., Coombs, S. ve Zhou, X. (2009). Developing Professional knowledge about teachers through metaphor research: facilitating a process of change. *Teacher Development*, Volume:14, Number:3, pp:381-395.

